

Cauza C-484/93

HOTĂRÂREA CURȚII
din 14 noiembrie 1995*

Peter Svensson și Lena Gustavsson
împotriva
Ministre du Logement et de l'Urbanisme

(cerere pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare, formulată de Conseil d'État Luxemburg)

„Libera circulație a capitalurilor – Libertatea de a presta servicii – Bonificație de dobândă la împrumuturile pentru construcții – Împrumut contractat de o instituție de credit neaprobat de statul membru care acordă bonificația”

În cauza C-484/93,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Conseil d'État din Luxemburg pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe, între

Peter Svensson,

Lena Gustavsson

și

Ministre du Logement et de l' Urbanisme

a unei hotărâri preliminare cu privire la interpretarea articolelor 67 și 71 din Tratatul CE,

CURTEA,

constituită din G. C. Rodríguez Iglesias, președinte, D. A. O. Edward și G. Hirsch, președinți de cameră, G. F. Mancini, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida (raportor), C. Gulmann, J. L. Murray, P. Jann, H. Ragnemalm și L. Sevón, judecători,

avocat general: M. B. Elmer,

grefier: D-na Louterman-Hubeau, administrator principal,

având în vedere observațiile scrise prezentate:

- pentru pârâții în cauza principală, de către Fernand Entringer, avocat în baroul din Luxemburg,

- pentru guvernul elen, de către Panagiotis Kamarineas, consilier juridic în cadrul Serviciului Juridic al Statului, și Christina Sitara, reprezentant în cadrul Serviciului Juridic al Statului, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: franceza.

- pentru Comisia Comunităților Europene, de către Marie-José Jonczy, consilier juridic, și Hélène Michard, membru al Serviciului Juridic, în calitate de agenți,

având în vedere raportul pentru ședință,

după ascultarea observațiilor orale ale reclamanților, reprezentați de Fernand Entringer, ale guvernului luxemburghez, reprezentat de A. Rodesch, avocat în baroul din Luxemburg, ale guvernului elen, reprezentat de Panagiotis Kamarineas, și ale Comisiei, reprezentate de Marie-José Jonczy și Hélène Michard, la ședința din 14 martie 1995,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 17 mai 1995,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin hotărârea din 28 decembrie 1993, primită la Curte la 30 decembrie 1993, Conseil d'État din Luxemburg a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CE, o întrebare preliminară privind interpretarea dispozițiilor acestui tratat, în special a articolelor 67 și 71.

2 Această întrebare a fost adresată în cadrul unui litigiu care opune soții Svensson-Gustavsson, cu domiciliul la Luxemburg, și Ministre du Logement et de l'Urbanisme care, prin decizia din 5 noiembrie 1992, le-a refuzat o bonificație de dobândă pentru copiii aflați în întreținerea lor privind un împrumut pentru construcția unei locuințe la Bérelange și contractat la Comptoir d'escompte de Belgique SA, înființată și cu sediul la Liège (Belgia).

3 Refuzul s-a întemeiat pe articolul 1 alineatul (3) din Regulamentul Marelui Ducat din 17 iunie 1991 de stabilire a dispozițiilor privind dreptul la bonificația de dobândă în vederea construirii, achiziționării sau îmbunătățirii unei locuințe, care nu permite acordarea unei bonificații de dobândă decât persoanelor care au contractat un împrumut la o instituție de credit aprobată în Luxemburg. Or, această condiție nu este îndeplinită de către Comptoir d'escompte d Belgique.

4 Conseil d'État din Luxemburg, sesizat cu acțiunea împotriva deciziei menționate, după ce a constatat că regulamentul Marelui Ducat nu și-a depășit limitele legale, a hotărât să suspende pronunțarea și să-i adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Dispozițiile Tratatului de la Roma, în special articolele 67 și 71, se opun condiționării de către un stat membru a acordării unui ajutor social pentru locuință, în special a unei bonificații de dobândă, dacă împrumuturile destinate finanțării construcției, achiziționării sau îmbunătățirii locuinței subvenționate au fost contractate la o instituție de credit autorizată în acest stat membru?”

5 În conformitate cu jurisprudența Curții (a se vedea, în special, hotărârea din 11 noiembrie 1981, Casati, 203/80, Rec. p. 2595, punctele 8 - 13), articolul 67 alineatul (1) din tratat nu are efectul de a elimina restricțiile impuse circulației capitalurilor până la sfârșitul perioadei de tranziție. Această eliminare rezultă într-adevăr din directivele Consiliului adoptate în temeiul articolului 69.

6 În această privință, este necesar să se arate că restricțiile impuse circulației capitalurilor au fost eliminate prin Directiva 88/361/CEE a Consiliului din 24 iunie 1988 pentru punerea în

aplicare a articolului 67 din tratat (JO L 178, p. 5), adoptate în temeiul articolelor 69 și 70 alineatul (1) și care erau în vigoare la momentul respectiv. Într-adevăr, în temeiul articolului 1:

„Statele membre elimină restricțiile privind mișcările de capital care se realizează între rezidenții statelor membre. Pentru a facilita aplicarea prezentei directive, mișcările de capital se clasifică în conformitate cu nomenclatorul prezentat în anexa I”.

7 Punctul VIII din această anexă reia exact împrumuturile și creditele financiare pe termen scurt, mediu și lung. Rezultă că circulația capitalurilor aferente acestor operații este deja liberalizată.

8 Prin urmare, este necesar să se stabilească dacă o astfel de reglementare precum cea în cauză constituie un obstacol în calea circulației capitalurilor astfel liberalizate.

9 În această privință este necesar să se arate că, în conformitate cu articolul 1 din regulamentul Marelui Ducat menționat, bonificația de dobândă se acordă numai dacă persoanele care îndeplinesc anumite condiții demonstrează în plus că „după ce s-a contractat un împrumut cu o instituție de credit aprobată de Marele Ducat al Luxemburgului sau cu organismele de pensii de asigurări sociale în vederea construirii, achiziționării sau îmbunătățirii unei locuințe situate pe teritoriul Marelui Ducat al Luxemburgului și ocupate în mod efectiv și permanent de către reclamant”. Din răspunsul dat de către guvernul luxemburghez unei întrebări adresate de către Curte rezultă că, pentru a obține acordul, banca trebuie să fie înființată sau stabilită în Luxemburg, prin intermediul unei filiale sau al unei sucursale.

10 Dispozițiile care presupun înființarea unei bănci într-un stat membru, astfel încât beneficiarii unui împrumut care au domiciliul acolo să poată obține bonificația de dobândă, acordată de stat prin intermediul fondurilor publice, sunt de natură să-i descurajeze pe cei interesați de la a se adresa băncilor stabilite într-un alt stat membru și, prin urmare, constituie un obstacol în calea circulației capitalurilor de tipul împrumuturilor bancare.

11 Mai mult, trebuie remarcat că, în temeiul articolului 61 alineatul (2) din tratat, „liberalizarea serviciilor bancare și de asigurări care sunt legate de circulația capitalurilor trebuie să se realizeze în armonie cu liberalizarea progresivă a circulației capitalurilor.” Întrucât operațiuni astfel cum sunt împrumuturile pentru construcții acordate de către bănci constituie servicii în sensul articolului 59 din tratat, este necesar să se stabilească, de asemenea, dacă reglementarea menționată de instanța de trimitere este compatibilă cu dispozițiile tratatului privind libertatea de a presta servicii.

12 În primul rând, este necesar să se constate dacă o reglementare care condiționează acordarea unor bonificații de dobândă de contractarea împrumuturilor cu o instituție aprobată în statul membru în cauză constituie de asemenea o discriminare împotriva instituțiilor de credit stabilite în alte state membre, interzisă prin articolul 59 primul paragraf din tratat.

13 În al doilea rând, este necesar să se stabilească dacă o astfel de reglementare poate fi justificată în raport cu dispozițiile tratatului. În această privință, guvernul luxemburghez, susținut de guvernul elen, observă că cerința în cauză se încadrează într-o politică socială ale cărei consecințe financiare și economice sunt importante. Astfel, dacă se ține seama numai de anul 1994, cifra înscrisă în bugetul statului pentru bonificații era de 1 410 236 417 FRB, adică aproape 1% din bugetul total. Or, Marele Ducat al Luxemburgului recuperează, prin intermediul impozitului pe venit al instituțiilor financiare, o parte importantă, aproximativ

jumătate, din fondurile vărsate pentru bonificația de dobândă, ceea ce îi permite să urmeze o politică socială pentru locuințe și să aloce sume importante pentru un fond special de locuințe. Prin urmare, în absența reglementării în cauză, politica de ajutor pentru locuințe ar fi destinată eșecului sau cel puțin nu ar putea fi la fel de generoasă precum cea din prezent, astfel încât această reglementare ar fi compatibilă cu articolul 59 alineatul (1) din tratat.

14 Acest argument nu poate fi acceptat.

15 Într-adevăr, astfel cum s-a susținut la punctul 12, reglementarea în cauză implică o discriminare în funcție de amplasarea instituției. Dar o astfel de discriminare se poate justifica numai prin motivele de interes general menționate la articolul 56 alineatul (1) din tratatul la care face trimitere articolul 66, printre care nu figurează obiectivele de natură economică (a se vedea, în special, hotărârea din 25 iulie 1991, *Collectieve Antennevoorziening Gouda e.a.*, C-288/89, Rec. p. I-4007, punctul 11).

16 În mod sigur, în hotărârea din 28 ianuarie 1992, *Bachmann* (C-204/90, Rec. p. I-249) și hotărârea *Comisia/Belgia* (C-300/90, Rec. p. I-305), Curtea a considerat că necesitatea de a asigura coerență unui regim fiscal poate justifica o reglementare de natură să restrângă atât libera circulație a lucrătorilor, cât și libertatea de a presta servicii.

17 Cu toate acestea, acest lucru nu este valabil în prezenta speță.

18 Într-adevăr, în timp ce în cauzele menționate exista o legătură directă între deductibilitatea contribuțiilor și impunerea sumelor plătite de către asiguratorii la executarea contractelor de asigurare pentru caz de deces și pensie pentru limită de vârstă, legătură care trebuia menținută pentru a păstra coerența sistemului fiscal în cauză, în cazul de față nu există nici o legătură directă, între acordarea bonificațiilor de dobândă împrumutaților, pe de o parte, și finanțarea prin intermediul impozitului perceput pe beneficiile instituțiilor financiare, pe de altă parte.

19 Prin urmare, este necesar să se răspundă instanței naționale în acest sens că articolele 59 și 67 ale tratatului se opun ca un stat membru să condiționeze acordarea unui ajutor social pentru locuințe, în special a unei bonificații de dobândă, de contractarea împrumuturilor destinate finanțării construcției, achiziției sau îmbunătățirii locuinței subvenționate, cu o instituție de credit autorizată în acel stat membru, ceea ce presupune că aceasta trebuie să aibă sediul în statul respectiv.

Cu privire la cheltuielile de judecată

20 Cheltuielile efectuate de către guvernul luxemburghez și cel elen, precum și de către Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebarea care i-a fost adresată de Conseil d'État Luxemburg, prin decizia din 28 decembrie 1993, hotărăște:

Articolele 59 și 67 din Tratatul CE se opun ca un stat membru să condiționeze acordarea unui ajutor social pentru locuințe, în special a unei bonificații de dobândă, de contractarea împrumuturilor destinate finanțării construcției, achiziției sau îmbunătățirii locuinței subvenționate cu o instituție de credit autorizată în acel stat membru, ceea ce presupune că aceasta trebuie să aibă sediul în statul respectiv.

Rodríguez Iglesias	Edward	Hirsch	Mancini
Schockweiler	Moitinho de Almeida	Gulmann	
Murray	Jann	Ragnemalm	Sevón

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 14 noiembrie 1995.

Grefier
R. Grass

Președinte
G. C. Rodríguez Iglesias